

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دین و زندگی

پایه یازدهم

دوره می متوسطی حرفه‌ای

۱۳۹۶

وزارت آموزش و پرورش
سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : معاونت برنامه‌ریزی آموزشی و توان‌بخشی (گروه برنامه‌ریزی
آموزشی و درسی دوره اول و دوم متوسطه حرفه‌ای)

نام کتاب : دین و زندگی - کد ۱۸۲/۲

مؤلفین : ملکه حلاج‌دهقانی، روزیتا گودرزی و فاطمه بور

مدیریت امور چاپ و تولید : لیدا نیک‌روش

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ : اداره‌ی کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

امور فنی : زهرا محمد نظامی

تصحیح : زینت بهشتی شیرازی

طراح جلد : مهدی کریم‌خانی

مدیر هنری و طراح گرافیک : امیر نساجی

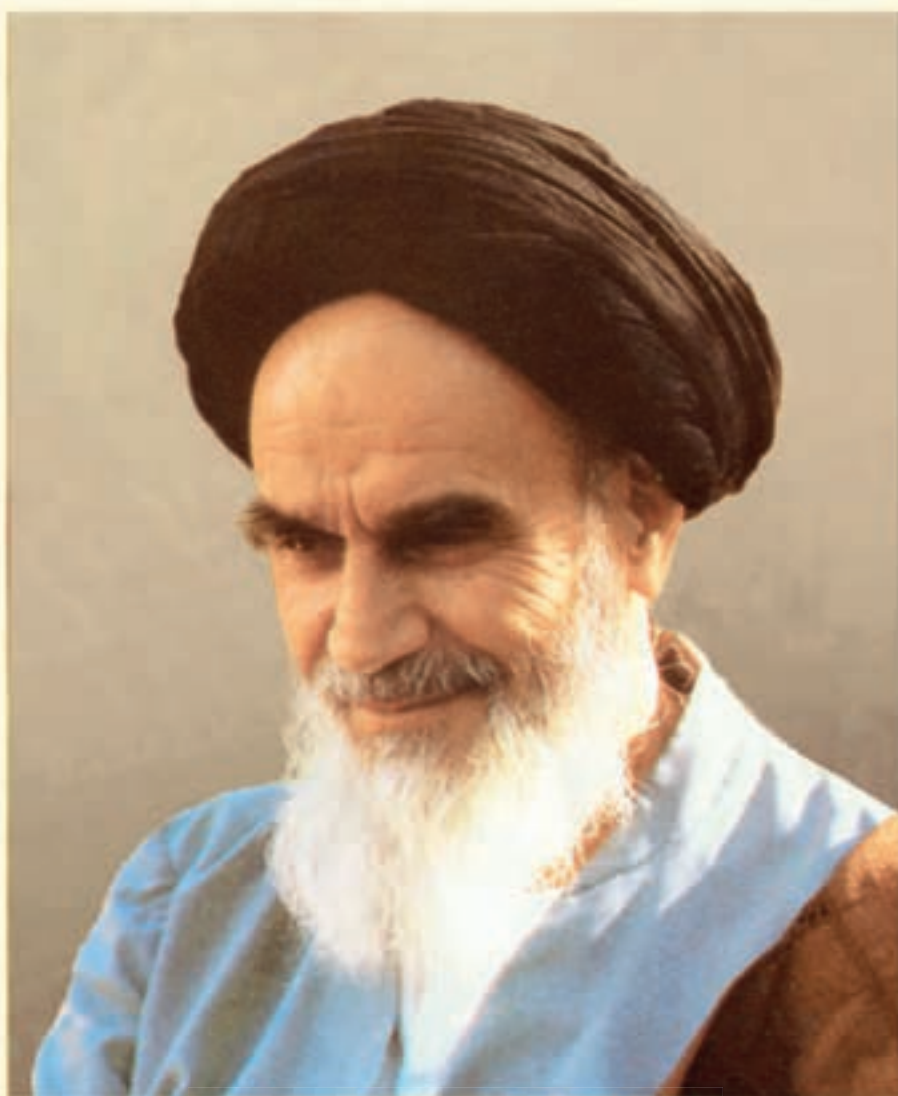
صفحه‌آرا : شیرین فرساد، علی نجمی

امور فنی رایانه‌ای : ناهید خیام‌باشی

چاپخانه : شرکت افست «سهامی عام»

نوبت چاپ و تاریخ انتشار : پنجم ۱۳۹۶

شابک : ۳-۱۶۵۰-۰۵-۹۶۴

قرآن یک رحمتی است برای همه بشر.

امام خمینی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مقدمه

طراحی سیستم‌های آموزشی، پرورشی و توانبخشی با توجه به رویکردهای نوین آموزشی به منظور تأمین نیازهای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه از اهداف و وظایف اصلی سازمان آموزش و پرورش استثنایی به شمار می‌رود.

طراحی «دوره‌ی متوسطه‌ی حرفه‌ای» یک بار دیگر ندای اجرای عدالت آموزشی را در جامعه اسلامی طنین افکن می‌کند و زمینه‌های مساعد را برای به فعلیت رساندن استعدادها و توانایی‌های دانش‌آموزان با نیازهای ویژه فراهم می‌سازد.

تأکید بر رویکرد حرفه‌آموزی در این نظام آموزشی نه تنها باعث توانمندتر شدن دانش‌آموزان با نیازهای ویژه در فرایند تحصیل و یادگیری می‌گردد؛ بلکه از این طریق مدرسه به رسالت خویش که همان آماده کردن دانش‌آموزان برای زندگی مفید و پویا در جامعه است، دست می‌یابد.

خداوند را شاکر و سپاسگزاریم که این توفیق حاصل گردید که نسبت به برنامه‌ریزی درسی دوره‌ی متوسطه‌ی حرفه‌ای با رویکرد حرفه‌آموزی که با مقتضیات عمومی این دانش‌آموزان تناسب داشته و از انعطاف لازم برای انطباق با انواع توانایی‌ها و آمادگی‌ها برخوردار می‌باشد، اقدام نماییم.

سازمان آموزش و پرورش استثنایی بر خود واجب می‌داند از زحمات تمامی عزیزانی که در این حرکت مهم نقش اساسی ایفا کردند، به ویژه کارشناسان و معلمان مدارس استثنایی و همچنین سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و مراکز وابسته، صمیمانه تشکر و قدردانی نماید.

امید است معلمان، کارشناسان و صاحب‌نظران آموزش و پرورش استثنایی با نظرات ارزشمند خود در ارتقاء کیفی برنامه‌های درسی ارائه شده، این سازمان را بیش از پیش یاری نمایند.

سازمان آموزش و پرورش استثنایی

سخنی با مربیان:

معلم عزیز و گرامی

ویژگی‌های ساختاری کتاب دوره‌ی متوسطه به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- تعداد دروس براساس سرفصل‌ها و مفاهیم اساسی برنامه‌ی درسی تنظیم گردیده که این مفاهیم در حوزه‌ی خدانشناسی، نبوت، معاد، امامت و رهبری، احکام و عبادات و اخلاق اسلامی مطرح شده است.
  - ۲- در این کتاب سعی شده متن دروس ساده و در حد فهم دانش آموزان باشد و گاهی به ناچار برخی مفاهیم انتزاعی مورد استفاده قرار گرفته که در قسمت زیرنویس این مفاهیم و کلمه‌ها معنی شده اند.
  - ۳- در طراحی و تدوین تمرین‌ها اساس کار برتنوع و جذابیت بخشی به تمرین‌ها و پرهیز از یکنواختی نوع تمرین‌ها بوده است و سعی شده که فعالیت‌های دانش آموزان در این زمینه با توجه به برداشت‌ها و خلاقیت‌های فردی ارائه گردد. این تمرین‌ها در قالب عناوینی مانند پاسخ دهید، کامل کردن عبارت‌ها، جستجو در درس، جملات را آنطور که می‌خواهی ادامه بده، با راهنمایی معلم فعالیت‌های ویژه برای دانش آموزان توانمند و ... طراحی شده است.
  - ۴- برای ارائه‌ی اطلاعات بیشتر در زمینه‌ی مفاهیم ارائه شده از احادیث و مطالبی برای مطالعه بیشتر تحت عنوان برای خواندن استفاده شده که در ارزشیابی دانش آموزان این قسمت‌ها لحاظ نخواهد شد.
  - ۵- جهت ایجاد فضای معنوی و ارتباط با پروردگار هستی از بخش‌های تحت عنوان مناجات استفاده شده است.
  - ۶- همچنین جهت ارزیابی مرحله‌ای در پایان هر چند درس و با هدف مشورت گروه دانش آموزان جهت تقویت روحیه‌ی کار گروهی از هر درس سؤالی در این جدول مطرح گردیده است.
  - ۷- با توجه به تفاوت شرایط فرهنگی، اجتماعی و جغرافیایی دانش آموزان در پایان هر درس بخشی تحت عنوان فعالیت پیشنهادی معلم در نظر گرفته شده که معلم می‌تواند با توجه به این شرایط هر نوع فعالیتی را که مناسب می‌داند طراحی کند.
  - ۸- در این کتاب به مفاهیم درس‌های دیگر مانند علوم، فارسی، اجتماعی و هنر نیز توجه شده و ارتباط افقی آن با سایر دروس حفظ گردیده است. همچنین مفاهیم ارائه شده در امتداد آموزش‌های دوره‌ی مهارت‌های پیش‌حرفه‌ای بوده است.
- در ساختار کتاب سعی برآن شده که بعد از هر درس دینی یک درس از قرآن در نظر گرفته شود. در محتوای قرآن از آیه‌های کوتاه همراه با معنی استفاده شده است. این آیه‌ها در ارتباط با موضوع درس دینی بوده و دانش آموزان علاوه بر خواندن آیه‌ها به معنی و مفهوم آن نیز توجه می‌کنند و به ارتباط موضوعات دینی با آیه‌های قرآنی پی می‌برند.

نکاتی در مورد روش‌های تدریس :

تربیت دینی صرفاً جنبه‌ی انتقالی و یکطرفه ندارد. شاید بعضی امور را می‌توان بصورت موعظه به فرد آموخت ولی خیلی چیزها باید از درون آدمی بجو شد و محتوایی که برای دانش آموز تدارک دیده می‌شود باید به این جنبه از تربیت توجه کند بنابراین در طراحی محتوا باید تدابیری اتخاذ کرد که فرصت تحقیق و مطالعه را برای دانش آموزان فراهم آورد آشنایی و بکارگیری روشهای مطلوب موجب می‌شود که هدف‌های تعلیم و تربیت با سهولت بیشتر و مدت زمان کوتاهتری تحقق یابد. در انتخاب روش‌ها تأکید بر این است خود دانش آموزان مشارکت فعال داشته باشند و از ارائه‌ی یکنواخت و مستقیم مطالب پرهیز شود با توجه به اینکه اکثر مطالب کتاب به شیوه‌ی داستانی ارائه شده است لذا می‌توان از کتاب‌های داستانی دیگر در این زمینه استفاده کرد.

داستان‌های دینی و قصه‌های پیامبران در این رابطه بسیار شیرین و جذاب بوده و در آنها نکته‌های بسیار جالب توجهی در زمینه‌ی مسائل فردی و اجتماعی وجود دارد. همچنین با استفاده از بحث‌های گروهی در کلاس می‌توان دانش آموزان را به تفکر و پاسخ‌گویی درباره‌ی مفاهیم درس تشویق کرد. البته باید نقطه نظرات ارائه شده توسط دانش آموزان از طرف معلم هدایت شده و به موضوع قابل بحث ارتباط داده شود. در پایان جمع بندی لازم از موضوع مورد بحث بوسیله‌ی معلم یا حتی خود دانش آموزان صورت گیرد. هم‌چنین معلم می‌تواند محتوای برخی از دروس را در پرتو مثال‌هایی ساده و محسوس و ملموس در حد توان فکری فراگیران برای آنان بازگو کند. مثال‌های قرآن در این زمینه می‌تواند الهام بخش معلم در بهره‌گیری صحیح از این شیوه باشد.

بطور کلی در آموزش مفاهیم دینی وظیفه‌ی خطیر مربیان و اولیا است که با روش‌های مناسب در سطح درک و فهم دانش آموزان آن‌ها را با مفاهیم و مضامین دینی آشنا سازند.

ارزشیابی :

توانایی دانش آموزان و میزان دستیابی آن‌ها به اهداف مورد نظر باید پیوسته ارزشیابی شود. ارزشیابی به دو صورت مستمر و پایانی صورت می‌گیرد و نمره‌ی نهایی میانگین حاصل از نمرات مستمر و پایانی خواهد بود. در قسمت تمرین‌ها، ارزشیابی از فعالیت‌های پاسخ دهید و کامل کردن عبارت‌ها به صورت ارزشیابی مستمر و پایانی است ولی ارزشیابی تمرین‌های جستجو در درس، با راهنمایی معلم، جداول، فعالیت ویژه (برای دانش آموزان توانمند) و فعالیت‌های پیشنهادی معلم فقط به صورت مستمر خواهد بود و عناوینی مانند: سختی از ... ، باهم دعا کنیم ، اشعار، مناجات مورد ارزشیابی قرار نمی‌گیرد.

لازم به ذکر است همکاران گرامی جهت ارزشیابی ۱۵ نمره برای دروس دینی (بصورت کتبی) و ۵ نمره برای دروس قرآن (شفاهی) در نظر بگیرند. برای ارزشیابی دروس قرآنی، قسمت تمرین‌ها به صورت مستمر مورد ارزشیابی قرار می‌گیرد ولی خواندن آیه‌های قرآن در قسمت جستجو در آیات قرآنی، به دو صورت مستمر و پایانی ارزشیابی می‌گردد.

خدایا ، ای خداوند بخشنده و مهربان،
سال تحصیلی جدید را با نام زیبای تو آغاز می‌کنم
یاری ام کن تا با موفقیت، آن را به پایان برسانم .
یاری ام کن تا سپاس‌گزار زحمات معلمانم باشم .
یاری ام کن تا در هر کاری فقط بر تو توکل کنم .
و یاری ام کن تا آن گونه باشم که مورد رضای توست .

صفحه	عنوان
۱۲	درس اوّل : از تو حرکت از خدا برکت
۲۰	درس دوّم : جست وجو در آیات قرآنی
۲۲	درس سوّم : کارنامه ی زیبای من
۲۸	درس چهارم : جست وجو در آیات قرآنی
۳۰	درس پنجم : باغی در میان آتش
۳۸	درس ششم : جست وجو در آیات قرآنی
۴۰	درس هفتم : سرانجام فرعون
۴۸	درس هشتم : جست وجو در آیات قرآنی
۵۰	* با مشورت هم جدول حل کنیم

صفحه

عنوان

- ۵۲ درس نهم : امامت و رهبری
- ۵۸ درس دهم : جست و جو در آیات قرآنی
- ۶۰ درس یازدهم : غسل جمعه
- ۶۸ درس دوازدهم : وقتی نتوانیم وضو بگیریم
- ۷۴ درس سیزدهم : جست و جو در آیات قرآنی
- ۷۶ درس چهاردهم : باهم فکر کنیم
- ۸۲ درس پانزدهم : جست و جو در آیات قرآنی
- ۸۴ درس شانزدهم : برابری در اسلام
- ۹۲ درس هفدهم : جست و جو در آیات قرآنی
- ۹۴ * با مشورت هم جدول حل کنیم
- ۹۶ * مناجات

درس اول از تو حرکت ، از خدا برکت

در زمان امام جعفر صادق (ع) در شهر مدینه، مردی زندگی می کرد که به کار کردن علاقه ای نداشت و همیشه منتظر بود که دیگران نیازهایش را برطرف کنند. تا این که چند روز کسی به سراغش نیامد و گرسنه و درمانده شد.^۱

به ناچار به خانه ی امام صادق (ع) رفت و به ایشان گفت : «برای من دعا کنید تا خداوند پول زیادی به من بدهد . دوست دارم چیزهای زیادی داشته باشم.» امام ناراحت شد و فرمود: «من برای این خواسته ی تو دعا نمی کنم، چون تو هیچ تلاشی نمی کنی.» مرد تنبل خجالت کشید و رفت تا برای خود کاری پیدا کند.

خدا روزی رسان^۲ است و برای تمام موجودات زنده روزی^۳ قرارداده که باید با تلاش به آن برسند. اگر کسی سعی و کوشش کند، خدا هم به روزی او برکت^۴ می دهد. خدای مهربان که جهان را آفریده، به فکر نیازهای همه ی موجودات نیز بوده است؛ پس هر موجودی برای به دست آوردن غذا باید تلاش کند. همچنین خداوند به ما انسان ها توانایی های زیادی داده تا به کمک آن بتوانیم از نعمت ها و روزی هایش استفاده کنیم.

۲- روزی رسان : روزی دهنده

۴- برکت : زیاد شدن نعمت

۱- درمانده شد: بیچاره شد

۳- روزی : قسمت ، خوراک روزانه

سخنی از امام صادق (ع)

کسی که برای به دست آوردن روزی خانواده‌اش می‌کوشد، مانند کسی است که در راه خدا جهاد^۱ می‌کند.

پاسخ دهید

۱- خداوند به روزی چه کسانی برکت می‌دهد؟

کامل کردن عبارت‌ها

- ۱- خدا روزی رسان است و برای تمام موجودات زنده ..... قرارداد است.
- ۲- خدا به ما انسان‌ها توانایی‌های زیادی داده تا به کمک آن بتوانیم از ..... و روزی‌هایش استفاده کنیم.

۱- جهاد: جنگ کردن در راه خدا

جست‌وجو در درس

شماره	پیام های اصلی درس
۱	
۲	
۳	

جمله‌ی زیر را آن طور که می‌خواهی ، ادامه بده:

من توانایی های فراوانی دارم و می‌توانم .....

با راهنمایی معلم با دوستانت گفت‌وگو کن

وقتی به کوه، صحرا یا جنگل می‌روی، به موجودات کوچکی که برای زندگی تلاش می‌کنند، دقت کن. چیزهایی را که می‌بینی برای دوستانت در کلاس بازگو کن.

با راهنمایی معلم انجام بده

سه موجود زنده را نام ببر و بنویس هر یک چگونه روزی خود را به دست می‌آورند. در کلاس برای دوستانت بخوان.

برای خواندن

پرنده را ببین!

چه قدر ظریف و زیباست!

ببین چه طور از شاخه‌ای به شاخه‌ی دیگر می‌پرد و آواز می‌خواند.

او خیلی کوچک است، اما هم غذای خود را به دست می‌آورد و هم جوجه‌هایش

را سیر می‌کند.

کسی همیشه به فکر اوست.

و هیچ‌گاه فراموشش نمی‌کند.

فَعَالِيَّتْ پِيشْنَهَادِي مَعْلَم

Blank writing area with horizontal dotted lines.

هدیه‌های خدا

آن آفتاب که بردنیا می‌تابد،

آن قطره‌ی باران که بر خاک می‌چکد،

این دانه که از زمین می‌روید،

این گل‌های زیبا و رنگارنگ که بردشت می‌روید،

این ماهی که در دل دریا می‌گردد،

و آن کوه‌های بلندی که بر زمین ایستاده‌اند،

همه و همه هدیه‌های زیبای هستند از سوی خدای مهربان

خدای مهربان، تنها تو را می‌پرستم و تنها از تو کمک می‌خواهم .

آیات زیر را بخوانید و به معنای آن‌ها توجه کنید.

... وَأَرْزُقْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ.

... (پروردگارا) به ما روزی بده که تو از بهترین روزی دهندگان هستی.

(سوره‌ی مائده - آیه‌ی ۱۱۴)

... وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ.

... به درستی که خداوند از بهترین روزی دهندگان است.

(سوره‌ی حج - آیه‌ی ۵۸)

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ.

به درستی که خداوند روزی دهنده‌ی صاحب قدرت است.

(سوره‌ی ذاریات - آیه‌ی ۵۸)

تمرین ۱ کلمه‌های زیر را بخوانید.

وَالرُّزُقُنَا	نَا	رُقُنَا	وَالرُّ
رَارِقِينَ	نَ	رِ	رَا
ذُو الْقُوَّةِ	ةِ	قُوَّةِ	ذُو

تمرین ۲ با توجه به معنی آیات زیر، کدام آیه نشانگر روزی دهنده‌گی خداوند است؟ با علامت × مشخص کنید.

□ ... وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ.

... به درستی که خداوند از بهترین روزی دهندگان است.

(سوره‌ی حج - آیه‌ی ۵۸)

□ ... وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ ...

... و خداوند صبرکنندگان را دوست دارد ...

(سوره‌ی آل عمران - آیه‌ی ۱۴۶)

دیشب نتوانستم خوب بخوابم. دلم می‌خواست زودتر صبح شود تا برای گرفتن کارنامه به مدرسه بروم. وقتی وارد مدرسه شدم، لیلا را دیدم که ناراحت، گوشه‌ای ایستاده بود. جلو رفتم و علت ناراحتی‌اش را پرسیدم. او گفت: «در چند درس نمره‌ی بدی گرفته‌ام. از این که خوب درس نخوانده‌ام پشیمانم و خجالت می‌کشم.» کمی دلداری‌اش دادم. سپس به طرف دفتر خانم مدیر رفتم. خانم مدیر به طرفم آمد و صورتم را بوسید و گفت: «آفرین دخترم، نمره‌های خیلی خوبی گرفته‌ای.» سپس کارنامه‌ام را به دستم داد. وقتی نمره‌هایم را دیدم، خیلی خوشحال شدم و به طرف خانه به راه افتادم. در راه، به یاد حرف‌های دبیر دینی‌مان، خانم اسلامی، افتادم. یک روز در کلاس می‌گفت: «بچه‌های عزیز، همه‌ی ما روزی از این دنیا می‌رویم و وارد جهان آخرت می‌شویم. آن جا انسان‌های نیکوکار^۱، که همه‌ی کارهایشان را برای خشنودی^۲ خدا انجام داده‌اند، بسیار خوشحال هستند. کارنامه‌ی کارهای خوب آن‌ها به دست راستشان داده می‌شود. ولی انسان‌های بدکار، که به فکر نتیجه‌ی کارهای خود نبوده‌اند خیلی ناراحت هستند. کارنامه‌ی کارهای بد آن‌ها به دست چپشان داده می‌شود.» خانم اسلامی می‌گفت: «فرشته‌های خدا کارهای ما را می‌نویسند؛ مثل این که با یک دوربین فیلمبرداری تمام لحظه‌های خوب و بد زندگی ما را ضبط می‌کنند و هیچ چیز را از یاد نمی‌برند.»

۱- نیکوکار: کسی که کار خوب انجام می‌دهد.

۲- خشنودی: رضایت

با خود فکر کردم، چه کارهایی انجام دهم و چگونه رفتار کنم تا در جهان آخرت، هم خودم از دیدن کارنامه‌ی کارهایم خوش حال باشم و هم خداوند از من راضی باشد.

در این فکرها بودم که به خانه رسیدم. نفس عمیقی کشیدم و با خوش حالی وارد خانه شدم تا کارنامه‌ی زیبای خود را به خانواده‌ام نشان دهم.

سخنی از امام صادق (ع)

از امام صادق (ع) پرسیدند: هنگامی که قیامت می شود و نامه ی اعمال انسان را به او می دهند، آیا او کارهایی را که انجام داده است را به یاد می آورد؟ امام (ع) فرمودند: خداوند به یاد او می آورد و هیچ عملی و سخنی را فراموش نمی کند؛ درست مثل این که در همان لحظه، آن سخن را گفته و یا آن عمل را انجام داده است.

پاسخ دهید

- ۱- انسان های نیکوکار کارهای خود را برای خشنودی چه کسی انجام می دهند؟ آن ها درجهان آخرت چه احساسی دارند؟
- ۲- چه کسانی کارهای خوب و بد انسان را می نویسند؟

کامل کردن عبارت ها

- ۱- درجهان آخرت، کارنامه ی کارهای انسان های بدکار به دست ..... آن ها داده می شود.
- ۲- همه ی ما روزی از این دنیا می رویم و وارد ..... می شویم.

جست و جو در درس

شماره	پیام های اصلی درس
۱	
۲	
۳	

جمله های زیر را آن طور که می خواهی، ادامه بده

۱- دلم می خواهد کارهایی انجام دهم که خداوند .....

۲- دوست دارم در جهان آخرت کارنامه ی کارهایم .....

با راهنمایی معلم با دوستانت گفت و گو کن

درباره ی کارهای خوبی که تاکنون انجام داده ای یا می توانی انجام دهی، با دوستانت در کلاس گفت و گو کن.

جدول

به نظر شما، کدام یک از کارهای زیر درست و کدام نادرست است؟ با علامت × مشخص کنید .

شماره	درست	نادرست
۱		کمک به افراد پیر و ناتوان
۲		بی احترامی به پدر و مادر
۳		عیادت از بیماران
۴		مهربانی و محبت به کودکان
۵		اسراف کردن
۶		دروغ‌گویی
۷		رعایت کردن حجاب
۸		خواندن نماز اوّل وقت

برای خواندن

خدای بزرگ می‌فرماید: فرشتگان من شب و روز مواظب تو هستند، آنچه را می‌گویی و انجام می‌دهی ، کم یا زیاد، همه را می‌نویسند. آسمان بر آنچه از تو دیده شهادت می‌دهد و زمین بر آنچه روی آن انجام داده‌ای گواهی می‌دهد. خورشید و ماه و ستارگان بر آنچه می‌گویی و عمل می‌کنی شهادت خواهند داد. خود نیز بر قلب و بر اعمال پنهان تو آگاهم ، پس از خودت غافل مباش.

فعالیت پیشنهادی معلم

.....

.....

.....

.....

.....

.....

درس چهارم
جست و جو در آیات قرآنی

آیات زیر را بخوانید و به معنای آن‌ها توجه کنید.

وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لِحَافِظِينَ * كِرَامًا كَاتِبِينَ.

بی‌گمان، خداوند برای شما مأمورانی قرار داده است که کارهایتان را زیر نظر دارند آن‌ها فرشتگان محترمی هستند که کارهای شما را می‌نویسند.

(سوره‌ی انفطار - آیات ۱۰ و ۱۱)

وَ أَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُوتَ كِتَابِيهٖ.

و اما کسی که نامه‌ی عملش به دست چپش داده شود، می‌گوید: ای کاش نامه‌ام را به من نمی‌دادند.

(سوره‌ی حاقه - آیه‌ی ۲۵)

... فَمَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَأُولَٰئِكَ يَقْرَءُونَ كِتَابَهُمْ ...

... و کسانی که نامه‌ی عملشان به دست راستشان داده می‌شود، نامه‌ی خود را (با خوشحالی) می‌خوانند ...

(سوره‌ی اسراء - آیه‌ی ۷۱)

تمرین ۱ کلمه‌های زیر را بخوانید.

لَحَافِظِينَ	لَ	حَا	فِ	ظِ	نَ
يَا أَيَّتِي	يَا	لَيْ	تَ	نِي	
بِشِمَالِهِ	بِ	شِ	مَا	لِ	هِ
بِئَمِينِهِ	بِ	يَ	مِ	نِ	هِ
يَقْرَأُونَ	يَقْرَأُونَ	رَ	ءُ	نَ	

تمرین ۲ با توجه به معنی آیات زیر، کدام آیه بیانگر زیر نظر بودن کارهای ما است؟ با علامت × مشخص کنید.

□ **وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ * كِرَامًا كَاتِبِينَ.**

بی‌گمان، خداوند برای شما مأمورانی قرار داده است که کارهایتان را زیر نظر دارند آن‌ها فرشتگان محترمی هستند که کارهای شما را می‌نویسند.

(سوره‌ی انفطار - آیات ۱۰ و ۱۱)

□ **... وَ كُلُوا وَ اشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا...**

... بخورید و بیاشامید ولی اسراف نکنید....

(سوره‌ی اعراف - آیه‌ی ۳۱)

در زمان‌های قدیم، پادشاه ستمگری بود به نام نمرود. حضرت ابراهیم (ع) در زمان این پادشاه به دنیا آمد. در آن زمان، بیش‌تر مردم بت‌پرست بودند؛ اما حضرت ابراهیم (ع)، که کودکی باهوش و دانا بود، فقط خدای بزرگ را می‌پرستید؛ خدایی که او را آفریده بود. روزها گذشت و حضرت ابراهیم (ع) بزرگ شد. او دوست داشت که مردم خدایپرست شوند. و می‌خواست کاری کند تا مردم بفهمند که بت‌پرستی کاردرستی نیست و بت‌ها نمی‌توانند خدا باشند. یک روز که همه‌ی مردم برای شرکت در جشنی از شهر بیرون رفته بودند، حضرت ابراهیم (ع) تبر بزرگی برداشت و به بت‌خانه‌ی شهر رفت. در آن جا هیچ‌کس نبود. او همه‌ی بت‌ها را شکست و تبر را روی دوش بت بزرگ گذاشت و به خانه برگشت. مردم که از جشن برگشتند، به بت‌خانه رفتند. وقتی بت‌ها را شکسته دیدند، خیلی ناراحت شدند و گفتند که حتماً کار ابراهیم است.

آن‌ها به خانه‌ی حضرت ابراهیم (ع) رفتند و از او پرسیدند: «بت‌ها را تو شکسته‌ای؟» حضرت ابراهیم (ع) جواب داد: «تبر روی دوش بت بزرگ است، پس او بت‌ها را شکسته است، از او پرسید.» مردم گفتند: «بت که حرف نمی‌زند. چگونه از او پرسیم؟» حضرت ابراهیم (ع) گفت: «پس چگونه چیزی را که نمی‌تواند حرف بزند، می‌پرستید؟ آن‌ها فقط از سنگ و چوب هستند و هیچ‌کاری نمی‌توانند بکنند. چرا به جای بت‌ها خدای دانا و توانا را نمی‌پرستید؟»

خبر شکستن بت‌ها به گوش نمرود رسید. او تصمیم گرفت ابراهیم(ع) را در آتش بسوزاند. مأموران به دستور نمرود، هیزم زیادی جمع کردند و آن را آتش زدند و حضرت ابراهیم(ع) را به داخل آتش انداختند. اما ناگهان به فرمان خدا، آتش سرد شد و حضرت ابراهیم(ع) احساس کرد که در میان باغی سرسبز و پرگل نشسته است. شاد و خندان از میان آتش بیرون آمد. نمرود و همه‌ی مردم، با تعجب به او نگاه می‌کردند. حضرت ابراهیم(ع) میان مردم رفت تا بازهم آن‌ها را به سوی خدای بزرگ و مهربان دعوت کند. حضرت ابراهیم(ع) یکی از پیامبران بزرگ خداوند است. او سال‌ها با بت‌پرستی مبارزه کرد و به ابراهیم بت شکن معروف شد.

سخنی از پیامبر (ص)

شاید خداوند هر گناهی را ببخشد، به جز گناه کسی که برای او شریک قائل شود و ... .

پاسخ دهید

- ۱- در زمان حضرت ابراهیم (ع) بیش تر مردم چه چیزی را می پرستیدند؟
- ۲- وقتی نمرود حضرت ابراهیم (ع) را در آتش انداخت، چه اتفاقی افتاد؟

کامل کردن عبارت ها

- ۱- حضرت ابراهیم (ع) یکی از ..... بزرگ خداوند است .
- ۲- حضرت ابراهیم (ع) سالها با بت پرستی مبارزه کرد و به ابراهیم ..... معروف شد.

جست و جو در درس

پیام های اصلی درس	شماره
	۱
	۲
	۳

جمله‌ی زیر را آن طور که می‌خواهی، ادامه بده

– حضرت ابراهیم (ع) .....

.....

.....

.....

.....

.....

با راهنمایی معلم انجام بده

داستان درس را به صورت نمایش، با همکاری دوستانت در کلاس اجرا کن.

فعالیت ویژه

داستان دیگری درباره‌ی زندگی حضرت ابراهیم(ع) بنویس و یا از کتابی بخوان و در کلاس برای دوستانت بیان کن .

فَعَالِيَّتْ پِيشْنَهَادِي مَعْلَم

Blank writing area with horizontal dotted lines.

آیات زیر را بخوانید و به معنای آن‌ها توجه کنید.

قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَ سَلَامًا عَلٰى اِبْرَاهِيْمَ.

(وقتی حضرت ابراهیم (ع) را در آتش انداختند)

ما گفتیم که ای آتش، برای ابراهیم سرد و سالم باش.

(سوره‌ی انبیاء - آیه‌ی ۶۹)

... وَلٰكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَ مَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ.

... بلکه (حضرت ابراهیم (ع)) یگانه پرست و مطیع خداوند بود و از مشرکان نبود.

(سوره‌ی آل عمران - آیه‌ی ۶۷)

اِنِّیْ وَجَّهْتُ وَجْهَیْ لِذٰلِکَ الَّذِیْ فَطَرَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ حَنِيفًا وَ مَا اَنَا مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ.

(حضرت ابراهیم (ع) به قوم خود گفت:)

من به خدایی ایمان آوردم که آفریننده‌ی آسمان‌ها و زمین است و من از مشرکان نیستم.

(سوره‌ی انعام - آیه‌ی ۷۹)

تمرین ۱ کلمه‌های زیر را بخوانید.

سَ لَا مَأ	سَلَامًا
حَ نِ فَأ	حَنِيفًا
مِ نَ اَلْ مُشْرِكِينَ	مِنَ الْمُشْرِكِينَ
وَجْ جَهْ تْ	وَجْهَتْ

تمرین ۲ با توجه به معنی آیات زیر، کدام آیه بیانگر خداپرستی است؟ آن را با علامت × مشخص کنید.

□ **وَ أَقِمُوا الصَّلَاةَ وَ آتُوا الزَّكَاةَ...**
و نماز را به پا دارید و زکات بدهید....

(سوره‌ی بقره - آیه‌ی ۱۱۰)

□ ... **وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُسْلِمًا وَ مَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ.**

... بلکه (حضرت ابراهیم (ع)) یگانه‌پرست و مطیع خداوند بود و از مشرکان نبود.

(سوره‌ی آل عمران - آیه‌ی ۶۷)

روزگاری در کشور مصر، حاکم ظالمی به نام فرعون حکومت می کرد. یک روز به فرعون خبر رسید که در این سرزمین پسری به دنیا می آید که حکومت تو را نابود می کند. فرعون بسیار ترسید و از آن روز دستور داد، هر پسری را که به دنیا می آید، بکشند. مادر حضرت موسی (ع) هم از ترس سربازان فرعون، نوزادش را که پسر بود، در سبدي گذاشت و سبد را به رودخانه نیل انداخت. همسر فرعون که در کنار رودخانه ایستاده بود، سبد را دید، آن را از آب گرفت و نوزاد را بیرون آورد. چون او و فرعون صاحب فرزند نمی شدند، تصمیم گرفت آن نوزاد را نگه دارد و بزرگش کند. فرعون ابتدا مخالفت کرد، ولی بعد تصمیم گرفت که به خواسته‌ی همسرش عمل کند؛ به این ترتیب حضرت موسی (ع) در قصر فرعون بزرگ شد تا به سنّ جوانی رسید. او از این که در قصر زندگی می کرد، ناراحت بود؛ زیرا می دید که فرعون خود را خدای مردم می داند و به مردم ظلم می کند. بالاخره تصمیم گرفت که از قصر برود و جای دیگری زندگی کند.

او از شهر خارج شد و پس از مدتی در بین راه به دختران حضرت شعیب (ع)^۱ برخورد کرد و با آنان نزد پدرشان رفت. مدتی در کنار حضرت شعیب (ع) ماند و با یکی از دختران او ازدواج کرد. حضرت موسی (ع) بعد از مدتی تصمیم گرفت به همراه همسرش به مصر برگردد. در راه بازگشت، از طرف خداوند به پیامبری برگزیده شد.

۱- حضرت شعیب (ع): یکی از پیامبران بزرگ خداوند

وقتی به مصر رسید، فرعون و مردم را به خدا پرستی دعوت کرد.
فرعون به سخنان حضرت موسی(ع) توجهی نکرد و پیروان او را هر روز
بیش تر آزار و اذیت کرد؛

تا این که روزی خداوند به حضرت موسی(ع) فرمان داد تا برای نجات از ظلم
فرعون، با پیروان خود به سوی رود نیل حرکت کنند. پیامبر به فرمان خداوند
عمل کرد. وقتی فرعون از ماجرا با خبر شد، با سربازانش به دنبال آن‌ها به راه
افتاد. هنگامی که حضرت موسی(ع) و پیروانش به رود نیل رسیدند، آب رود
به فرمان خداوند از وسط باز شد و کنار رفت. حضرت موسی(ع) و پیروانش
از آن عبور کردند و به سلامت به آن طرف رود رسیدند. ولی وقتی سربازان
فرعون به دنبال آن‌ها رفتند، آب‌هایی که کنار رفته بودند، به هم رسیدند و
کافران غرق شدند. این بود عاقبت کسانی که به خداوند یگانه و پیامبرش
ایمان نیاوردند.

سخنی از امام علی (ع)

راه ایمان (ایمان به خدا و پیامبر) روشن‌ترین راه رسیدن به خوش‌بختی است.

پاسخ دهید

- ۱- چرا حضرت موسی (ع) از زندگی کردن در قصر فرعون ناراحت بود؟
- ۲- چرا فرعون دستور داده بود هرپسری را که به دنیا می‌آید بکشند؟
- ۳- مادر حضرت موسی (ع) چگونه فرزندش را از مرگ نجات داد؟
- ۴- حضرت موسی (ع) و پیروانش چگونه از دست سربازان فرعون نجات یافتند؟
- ۵- عاقبت سربازان فرعون چه شد؟

جست و جو در درس

شماره	پیام های اصلی درس
۱	
۲	
۳	

جمله‌ی زیر را آن طور که می‌خواهی، ادامه بده

..... هرکس به دیگران ظلم کند .....

.....

با راهنمایی معلم با دوستانت گفت و گو کن

در درس خواندی که مادر حضرت موسی (ع) فرزندش را برای نجات از مرگ، درسبدي قرارداد و آن سبد را بر روی رودخانه گذاشت. به نظرتو، آن نوزاد چگونه از خطرهای زیادی که سرراهش بود در امان ماند؟

با هم ببینیم

از معلم خود بخواهید که در صورت امکان، فیلم حضرت موسی (ع) را در کلاس برای شما نمایش دهد.

برای خواندن

نام همسر فرعون آسیه بود. آسیه به حضرت موسی (ع) علاقه‌ی زیادی داشت. وقتی حضرت موسی (ع) به پیامبری رسید، آسیه از پیروان آن حضرت شد. فرعون از همسرش خواست تا از پیروی حضرت موسی (ع) و خدا پرستی دست بردارد، ولی آسیه به حرفهای فرعون توجهی نمی‌کرد؛ تا این که فرعون دستور داد او را شکنجه کنند. آسیه تا آخرین نفس مقاومت کرد و با شجاعت از دنیا رفت. او به همه‌ی زنان و مردان یاد داد که از مبارزه با ستم‌کاران بی‌ایمان نترسند. آسیه یکی از بهترین زنان است.

فَعَالِيَّت ویژه

با راهنمایی بزرگ‌ترها داستان مبارزه‌ی حضرت موسی (ع) با جادوگران
قصر فرعون را از کتاب‌های دینی پیدا کنید و بنویسید و آن را در کلاس برای
دوستانتان بخوانید.

فَعَالِيَّت پیشنهادی معلّم

.....

.....

.....

.....

.....

.....

آیات زیر را بخوانید و به معنای آن ها توجه کنید.

إِذْهَبْ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ.

خداوند به حضرت موسی (ع) فرمود: به سوی فرعون برو که او نافرمانی کرده است.

(سوره طه - آیه ۲۴)

فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيًّا.

پس فرعون از پیامبر (حضرت موسی (ع)) نافرمانی کرد و ما هم او را مجازات سختی کردیم.

(سوره مؤمل - آیه ۱۶)

... وَ أَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَ كُلُّ كَانُوا ظَالِمِينَ.

... و قوم فرعون را غرق کردیم و همه ی آن ها ظالم و ستمکار بودند.

(سوره انفال - آیه ۵۴)

تمرین ۱ کلمه‌های زیر را بخوانید.

اِذْ هَبْ	اِذْ هَبْ
فَعَصَى	فَعَصَى
فَاخَذْنَاهُ	فَاخَذْنَاهُ
وَاعْرَقْنَا	وَاعْرَقْنَا
ظَالِمِينَ	ظَالِمِينَ

تمرین ۲ با توجه به معنی آیات زیر، کدام آیه نشانگر نافرمانی فرعون است؟ با علامت × مشخص کنید.

□ ... وَ قُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا ...

... با مردم به زبان خوش سخن بگویید ...

(سوره‌ی بقره - آیه‌ی ۸۳)

□ اِذْ هَبْ اِلَى فِرْعَوْنَ اِنَّهُ طَغَى.

خداوند به حضرت موسی (ع) فرمود: به سوی فرعون برو که او نافرمانی کرده است.

(سوره‌ی طه - آیه‌ی ۲۴)

* با مشورت هم جدول حل کنیم .

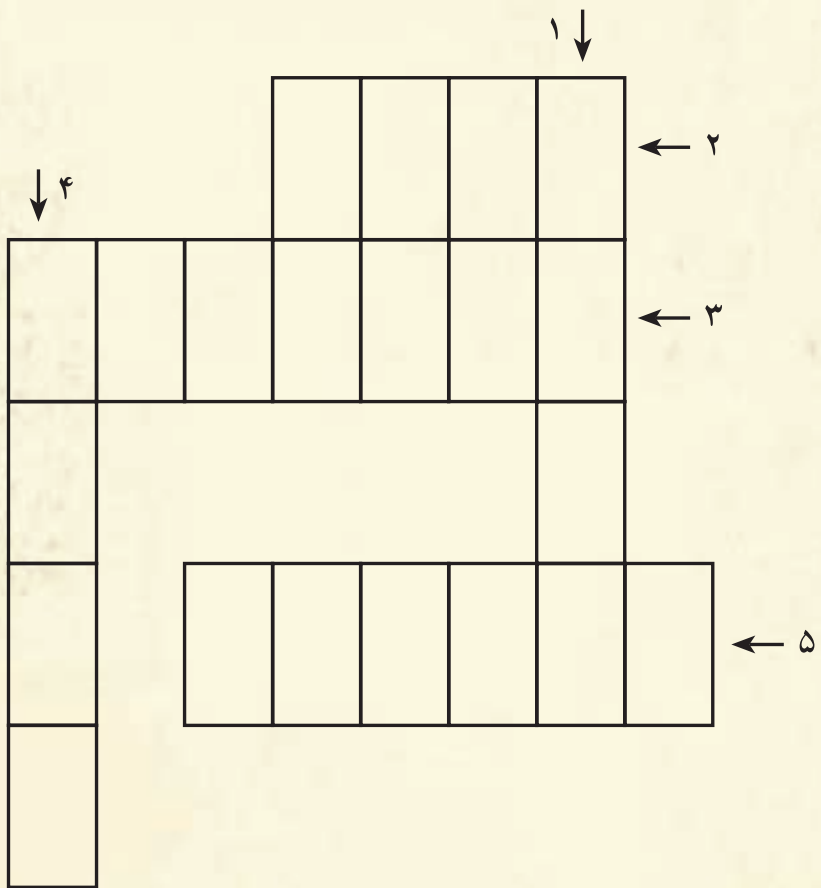
۱- در جهان آخرت ، کارنامه‌ی انسان‌های نیکوکار به کدام دست‌شان داده می‌شود؟

۲- خداوندِ روزی‌رسان برای همه‌ی موجودات زنده ..... قرارداد است.

۳- پیامبر بت شکن .

۴- پیامبری که در کاخ فرعون بزرگ شد.

۵- در زمان حضرت ابراهیم (ع) بیش‌تر مردم ..... بودند.

حضرت محمد (ص) آخرین پیامبر خداوند است که برای راهنمایی انسان‌ها فرستاده شده و پس از او پیامبر دیگری نخواهد آمد. بنابراین، بعد از رحلت^۱ پیامبر (ص)، اداره و رهبری جامعه‌ی اسلامی به عهده‌ی چه کسی است؟

پیامبر (ص) به حفظ دین اسلام اهمیت زیادی می‌داد و نمی‌خواست که بعد از او جامعه بدون رهبر و جانشین بماند؛ بنابراین در نخستین دعوت آشکارش، حضرت علی (ع) را جانشین خود معرفی کرد و سرانجام در غدیرخم، به دستور خداوند، او را به امامت مردم برگزید.^۲ حضرت علی (ع) هم به فرمان خدا و پیامبر (ص)، فرزندش امام حسن (ع) را به امامت معرفی کرد. به همین ترتیب هرامامی، امام بعد از خود را معرفی کرد تا نوبت به امام دوازدهم رسید که اکنون زنده است و در غیبت^۳ به سر می‌برد.

امامان، معصوم هستند و گناه و اشتباهی نمی‌کنند، پس بعد از پیامبر (ص) رهبری جامعه‌ی اسلامی به عهده‌ی آنان گذاشته شد تا دین، بدون نگهبان و مردم بدون رهبر نباشند. امامان برای اجرای برنامه‌های دین اسلام بسیار کوشیدند و با ستمکاران مبارزه کردند.

ما مسلمانان نیز وظیفه داریم که امام و رهبر خود را بشناسیم و رهبری او را بپذیریم تا بتوانیم از دین اسلام، که کامل‌ترین دین است، محافظت^۴ کنیم.

۲- برگزید: انتخاب کرد

۱- رحلت: فوت کردن، از دنیا رفتن

۴- محافظت: نگهداری، مواظبت

۳- غیبت: پنهان بودن

سخنی از پیامبر (ص)

من دو چیز با ارزش در میان شما به امانت می گذارم: یکی قرآن کتاب خدا و دیگری اهل بیتم را ....

پاسخ دهید

- ۱- چرا پیامبر (ص) حضرت علی (ع) را به عنوان جانشین خود انتخاب کرد؟
- ۲- وظیفه‌ی ما مسلمانان نسبت به امامان چیست؟
- ۳- چرا بعد از رحلت پیامبر (ص) رهبری جامعه‌ی اسلامی به عهده‌ی امامان گذاشته شد؟
- ۴- پس از امامت حضرت علی (ع)، امامان دیگر چگونه معرفی شدند؟

کامل کردن عبارت ها

- ۱- امامان برای اجرای برنامه‌های ..... بسیار کوشیدند و با ستمکاران مبارزه کردند.
- ۲- امامان معصوم هستند و ..... و اشتباه نمی‌کنند.

جست و جو در درس

شماره	پیام های اصلی درس
۱	
۲	
۳	

جمله‌ی زیر را آن طور که می‌خواهی، ادامه بده

اگر روزی نماینده‌ی کلاس شوم .....

.....

با راهنمایی معلم با دوستانت گفت و گو کن

به نظرتو مهم‌ترین پیامی که پیامبر خدا در غدیر خم به مسلمانان رساند چه بود؟ در این مورد در کلاس با دوستانت گفت و گو کن.

با راهنمایی معلم انجام بده

هریک از این امامان، کدام امام را به جانشینی خود معرفی کرده اند؟ در جای خالی بنویس.

امام حسن عسکری(ع)	امام رضا(ع)	امام جعفر صادق(ع)	امام حسین(ع)

فعالیت ویژه

چند مورد از ویژگی های امامان (ع) را بنویسید و نوشته‌ی خود را در کلاس بخوانید.

فَعَالِيَّتْ پِيشْنَهَادِي مَعْلَم

Blank writing area with horizontal dotted lines.

درس دهم
جست و جو در آیات قرآنی

آیات زیر را بخوانید و به معنای آن‌ها توجه کنید.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ
مِنْكُمْ . . . .

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، از خدا و رسول خدا و ولی امر خود اطاعت کنید. . . .

(سوره‌ی نساء - آیه‌ی ۵۹)

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ . . . .

به درستی که رسول خدا الگویی خوبی برای شماست. . . .

(سوره‌ی احزاب - آیه‌ی ۲۱)

لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ . . . .

مؤمنان نباید کافران را به عنوان دوست و ولی خود انتخاب کنند. . . .

(سوره‌ی آل عمران - آیه‌ی ۲۸)

تمرین ۱ کلمه‌های زیر را بخوانید.

أَطِيعُوا	عُوا	طِ	أ
أُولَى الْأَمْرِ	رِ	أَمْ	أُو
أُسْوَةٌ	ةٌ	وَ	أُسْ
حَسَنَةٌ	ةٌ	نَ	حَ
يَتَّخِذِ	ذِ	خِ	يَتَّ

تمرین ۲ با توجه به معنای آیات زیر، کدام آیه نشانگر اطاعت از رهبران دین است؟ با علامت × مشخص کنید.

□ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ.....

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، از خدا و رسول خدا و ولی امر خود اطاعت کنید....

(سوره نساء - آیه ۵۹)

... وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ.

... و خداوند از همه چیز آگاه است.

(سوره نور - آیه ۳۵)

اسلام دین پاکیزگی است و به مسلمانان سفارش می کند که همیشه پاک و پاکیزه باشند. یک مسلمان در همه حال پاکیزگی و نظافت را رعایت می کند، بدن و لباس خود را از آلودگی پاک می کند، حمام می کند، مسواک می زند و قبل و بعد از غذا دستهایش را می شوید.

دین اسلام، رعایت پاکیزگی را وظیفه‌ی مسلمان می داند. در دین ما غسل، یک نوع عبادت به حساب می آید. غسل یعنی شستشوی تمام بدن با آداب مخصوص.

غسل بعضی وقت ها واجب است و گاهی هم واجب نیست، اما انجام دادنش ثواب زیادی دارد. یکی از غسل ها، غسل روز جمعه است که در اسلام درباره‌ی آن سفارش زیادی شده است. امام صادق (ع) در مورد غسل جمعه می فرماید:

« برای شرکت در نماز جمعه، بهتر است غسل کنید و بدن و لباس خود را خوش بو نمایید و پاکیزه‌ترین و بهترین لباس هایتان را بپوشید. »
چگونه غسل کنیم؟

ابتدا بدن خود را از آلودگی پاک می کنیم و سپس به ترتیب زیر غسل را انجام می دهیم:

۱- نیت می کنیم، یعنی می گوییم: « برای رضای خدا غسل جمعه می کنم. »
۲- ابتدا سر و سپس گردن خود را با آب می شویم؛ به طوری که تمام سروگردن شسته شود و آب به قسمت‌هایی از پوست هم که زیرموها قرار گرفته است، برسد.

۳- سپس نیمه‌ی راست بدن را از گردن تا کف پا و دست راست، کاملاً می شویم.

۴- بعد، نیمه‌ی چپ بدن را از گردن تا کف پا و دست چپ، کاملاً می شویم.

باید توجه داشته باشیم که :

- ۱- آب باید به تمامی قسمت‌های بیرونی بدن برسد، اما لازم نیست که به داخل گوش یا چشم و بینی هم برسد.
- ۲- لازم نیست که بدن را از بالا به پایین بشوییم؛ بلکه هرطور بشوییم، درست است.
- ۳- تمامی غسل‌ها مانند هم هستند و فقط نیت آن‌ها باهم فرق می‌کند.
- ۴- آبی که با آن غسل می‌کنیم باید پاک و تمیز باشد.

سخنی از پیامبر (ص)

پاکیزگی نیمی از ایمان است .

پاسخ دهید

- ۱- غسل یعنی چه ؟
- ۲- امام صادق (ع) درباره‌ی غسل جمعه چه می‌فرماید ؟

کامل کردن عبارت ها

- ۱- در دین ما غسل یک نوع ..... است .
- ۲- آبی که با آن غسل می کنیم باید ..... باشد.
- ۲- همهی غسل ها مانند هم هستند و فقط ..... آن ها باهم فرق می کند.
- ۴- هنگام غسل لازم ..... که آب به داخل گوش یا چشم و بینی برسد .

جست و جو در درس

شماره	پیام های اصلی درس
۱	
۲	
۳	

جمله‌ی زیر را آن طور که می‌خواهی، ادامه بده

- من فکر می‌کنم که پاکیزگی

با راهنمایی معلم با دوستانت گفت و گو کن

اگر چیزی به بدن ما چسبیده باشد (مانند چسب زخم و یا لاک ناخن)، آیا می‌توانیم غسل کنیم؟ در این مورد در کلاس با دوستانت گفت و گو کن.

با راهنمایی معلم انجام بده

مراحل انجام غسل روز جمعه را در کلاس، به صورت نمایشی تمرین کن.

فعالیت ویژه

در این درس، روش انجام غسل روز جمعه را که به آن غسل ترتیبی می‌گویند، برایتان توضیح دادیم. حالا شما درباره‌ی غسل ارتماسی تحقیق کنید و روش آن را بنویسید و نوشته‌ی خود را در کلاس برای دوستانتان بخوانید.

فَعَالِيَّتْ پِيشْنَهَادِي مَعْلَم

Blank writing area with 12 horizontal dotted lines.

آن روز عصر، رضا می‌خواست برای ملاقات دوستش اکبر، به بیمارستان برود. رضا و اکبر دوستان بسیار صمیمی بودند. چند روز پیش، اکبر بیمار شد و بدنش تاول زد و به همین علت در بیمارستان بستری شد. رضا بعد از خریدن چند شاخه گل و مقداری میوه، به عیادت اکبر رفت.

اکبر از دیدن رضا بسیار خوش حال شد. آن‌ها مدتی باهم صحبت کردند، تا این‌که صدای اذان ظهر شنیده شد. اکبر از رضا خواست تا ظرفی را که مقداری خاک در آن بود، برایش از داخل کمد بیاورد. رضا ظرف را آورد و از اکبر پرسید: «این خاک را برای چه می‌خواهی؟» اکبر گفت: «چون آب برایم ضرر دارد، پس باید به جای وضوگرفتن تیمم کنم.» رضا پرسید: «چگونه تیمم می‌کنی؟» اکبر گفت: «همان‌طور که وضوگرفتن مراحل دارد، برای تیمم کردن هم باید مواردی را پشت سرهم و به ترتیب انجام دهیم:

- ۱- نیت می‌کنیم که برای رضای خدا تیمم کنیم.
- ۲- دو کف دست را باهم، یک مرتبه بر خاک می‌زنیم.
- ۳- دو کف دست را بر بالای پیشانی می‌گذاریم و از بالا تا زیر ابروها می‌کشیم.
- ۴- کف دست چپ را بر پشت دست راست می‌گذاریم و از مچ دست تا سر انگشتان می‌کشیم.
- ۵- کف دست راست را بر پشت دست چپ می‌گذاریم و از مچ دست تا سر انگشتان می‌کشیم.»

رضا گفت: «آفرین اکبرآقا، چه قدر خوب تیمم کردی! حالا برایم بگو که در چه مواقعی باید تیمم کنیم؟» اکبر خندید و گفت: «به این شرط که شاگرد خوبی باشی و درسی را که می‌دهم، خوب یاد بگیری.»

سپس گفت: «وقتی آب برای وضو گرفتن نداشته باشیم و یا این که وضو گرفتن برای سلامتی ما ضرر داشته باشد. البته موارد دیگری هم هست که خودت می‌توانی در کتاب‌های دینی مطالعه کنی.» بعد گفت: «حالا که شاگرد خوبی هستی، برایت می‌گویم که به غیر از خاک تمیز، روی سنگ و شن پاک هم می‌توان تیمم کرد.»

رضا از اکبر تشکر کرد و گفت: «تو دوست خیلی خوبی هستی. دیگر وقت نماز است و نماز اول وقت ثواب زیادی دارد. از تو خداحافظی می‌کنم و از خدا می‌خواهم که هرچه زودتر حالت خوب شود تا بتوانی به مدرسه برگردی.» اکبر هم از رضا تشکر کرد و از او خواست تا به معلم‌ها و دوستانشان سلام برساند.

سخنی از پیامبر (ص)

به قدر توانایی خود عبادت کنید.

پاسخ دهید

- ۱- در چه مواقعی باید به جای وضوگرفتن تیمم کنیم؟ دو مورد را بنویسید.
- ۲- بر روی چه چیزهایی می توان تیمم کرد؟

کامل کردن عبارت ها

- ..... برای تیمم کردن هم باید مواردی را پشت سر هم و به ..... انجام دهیم .

جست و جو در درس

شماره	پیام های اصلی درس
۱	
۲	
۳	

جمله‌ی زیر را آن طور که می‌خواهی، ادامه بده

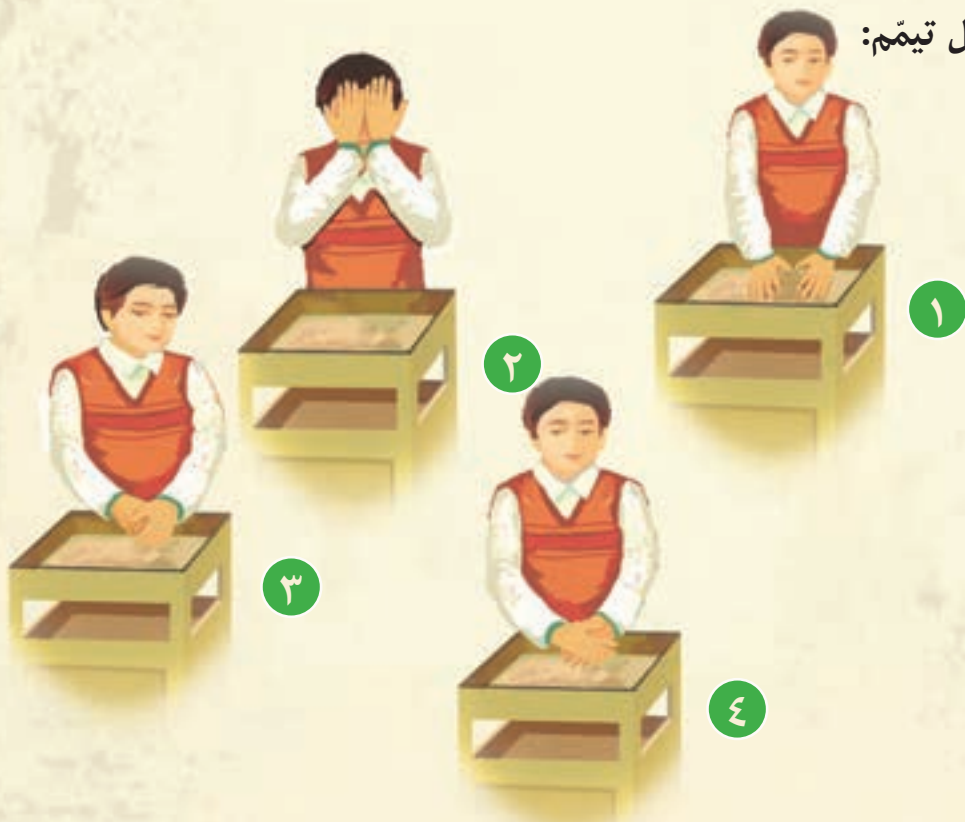

– وقتی کسی نمی‌تواند وضو بگیرد.....

.....

.....

مراحل تیمم:

با راهنمایی معلم انجام بده

روش کامل تیمم کردن را در کلاس با دوستانت تمرین کن.

فعالیت ویژه

با راهنمایی بزرگ ترها درباره‌ی وضوی جبیره مطالبی را تهیه کن و در کلاس برای دوستانت بخوان.

فَعَالِيَّتْ پِيشْنَهَادِي مَعْلَم

Blank writing area with horizontal dotted lines.

درس سیزدهم
جست و جو در آیات قرآنی

آیات زیر را بخوانید و به معنای آن‌ها توجه کنید.

... وَ اللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ.
... و خداوند پاکیزگان را دوست دارد.

(سوره‌ی توبه - آیه‌ی ۱۰۸)

... فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَ
أَيْدِيكُمْ....

... و اگر (برای پاکیزگی و غسل) آب پیدا نکردید، با خاک پاک تیمم کنید، سپس صورت و دست‌هایتان را با آن مسح کنید....

(سوره‌ی نساء - آیه‌ی ۴۳)

... إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَ يُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ.
... به درستی که خداوند توبه‌کنندگان و پاکیزگان را دوست دارد.

(سوره‌ی بقره - آیه‌ی ۲۲۲)

تمرین ۱ کلمه‌های زیر را بخوانید.

فَ تَ يَمَ مَ مُوا	فَتَيَّمُوا
فَا مَ سَ حُوا	فَامَسَحُوا
مُ تَ طَهَ هَ رَ نَ	مُتَطَهِّرِينَ
بِ وُ جُو هِ كُمْ	بِوُجُوهِكُمْ

تمرین ۲ با توجه به معنای آیات زیر، کدام آیه بیانگر پاکیزگی است؟ با علامت × مشخص کنید.

□ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ.

خدا به کسانی که ایمان آوردند و کارهای شایسته انجام دادند، وعده‌ی آمرزش و پاداش بزرگ داده است.

(سوره‌ی مائده - آیه‌ی ۹)

□ ... وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ.

... و خداوند پاکیزگان را دوست دارد.

(سوره‌ی توبه - آیه‌ی ۱۰۸)

خبر رسید که بت پرستان مکه سپاه بزرگی فراهم کرده اند و قصد دارند که با مسلمانان بجنگند. رسول خدا بزرگان مدینه و گروهی دیگر از مسلمانان عاقل را برای مشورت دعوت کرد. پس از این که موضوع را با آنها در میان گذاشت، فرمود: «می‌خواهم در این باره باهم تصمیم بگیریم.» عده‌ای گفتند: «ای رسول خدا، بهتر است در شهر سنگربندی کنیم و نگذاریم دشمن وارد شهر شود.» چند نفر این پیشنهاد را قبول کردند، اما گروه دیگری با این نظر مخالف بودند. گفت و گو بین آنها ادامه داشت. هر کس سخن دیگران را گوش می‌داد و نظر خود را هم بیان می‌کرد. بالاخره سلمان فارسی، که ایرانی بود، برخاست و گفت: «یا رسول الله، در کشور ما رسم بر این است که وقتی دشمنان به شهری حمله می‌کنند، مردم در اطراف شهر خندقی* می‌کنند تا دشمن نتواند به آنها حمله کند. ما با این نقشه، همیشه در جنگ‌ها پیروز شده ایم.»

پیامبر(ص) پیشنهاد سلمان را پسندید و همه آن را پذیرفتند. با این نقشه، مسلمانان پیروز شدند و نام این جنگ را جنگ خندق گذاشتند. پیامبر گرامی در بیش‌تر کارهای مهم با افراد آگاه و با تجربه و مورد اعتماد مشورت می‌کرد و به نظرات دیگران احترام می‌گذاشت. باهم فکر کردن را مشورت می‌گویند. دین اسلام به مشورت کردن اهمیت زیادی می‌دهد.

سخنی از امام صادق (ع)

- با کسانی مشورت کنید که :
- ۱- عاقل باشند.
  - ۲- آگاه و با اطلاع باشند.
  - ۳- با تجربه باشند.
  - ۴- خیرخواه باشند.
  - ۵- با ایمان باشند.

پاسخ دهید

- ۱- مشورت یعنی چه ؟
- ۲- پیامبر(ص) در کارهای مهم با چه کسانی مشورت می کرد؟

کامل کردن عبارت ها

پیامبرگرامی به نظرات دیگران ..... می گذاشت.

جست و جو در درس

شماره	پیام های اصلی درس
۱	
۲	
۳	

جمله های زیر را آن طور که می خواهی، ادامه بده

- ۱- وقتی با مشکلی روبه رو می شوم .....
- ۲- من همیشه با کسانی مشورت می کنم که .....

با راهنمایی معلم با دوستان گفت و گو کن

از بین اطرافیان خود، چه کسانی را برای مشورت کردن انتخاب می‌کنی؟
چرا با این افراد مشورت می‌کنی؟

با راهنمایی معلم انجام بده

در کدام یک از موارد زیر می‌توان با دیگران مشورت کرد؟

خواندن نماز	خریدن هدیه
انتخاب کتاب	مسواک زدن
احترام به بزرگ ترها	انتخاب شغل

فعالیت ویژه

با راهنمایی بزرگ ترها بنویسید که چرا نباید با افراد نادان و بی تجربه مشورت کنیم. نوشته‌ی خود را در کلاس بخوانید.

فَعَالِيَّتْ پِيشْنَهَادِي مَعْلَم

Blank writing area with horizontal dotted lines.

درس پانزدهم
جست و جو در آیات قرآنی

آیات زیر را بخوانید و به معنای آن‌ها توجه کنید.

... وَ شَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ ...

... (ای پیامبر، در کارها با مسلمانان مشورت کن و هنگامی که تصمیم گرفتی، بر خدا توکل کن و اقدام نما...)

(سوره‌ی آل عمران - آیه‌ی ۱۵۹)

... وَ أَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ ...

... (افراد با ایمان) کارهای خود را با مشورت یکدیگر انجام می‌دهند....

(سوره‌ی شوری - آیه‌ی ۳۸)

... فَسْئَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ.

... اگر چیزی را نمی‌دانستید، از علما و دانشمندان بپرسید.

(سوره‌ی نحل - آیه‌ی ۴۳)

تمرین ۱ کلمه‌های زیر را بخوانید.

وَ شَاوِرُهُمْ	هَمْ	وِرِ	شَا	وَ
فَتَوَكَّلْ	كَلْ	وَ كْ	تَ	فَ
بَيْنَهُمْ		هُمْ	نَ	يَ
فَسْئَلُوا		لُوا	سَ	فَسْ
تَعْلَمُونَ	نَ	مُو	لَ	تَعْ

تمرین ۲ با توجه به معنای آیات زیر، کدام آیه بیانگر مشورت کردن با یکدیگر است؟ با علامت × مشخص کنید.

□ ... وَ أَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ ...

... (افراد با ایمان) کارهای خود را با مشورت یکدیگر انجام می‌دهند...

(سوره‌ی شوری - آیه‌ی ۳۸)

□ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ ...

... به راستی که رسول خدا اسوه‌ی نیکویی برای شماست...

(سوره‌ی احزاب - آیه‌ی ۲۱)

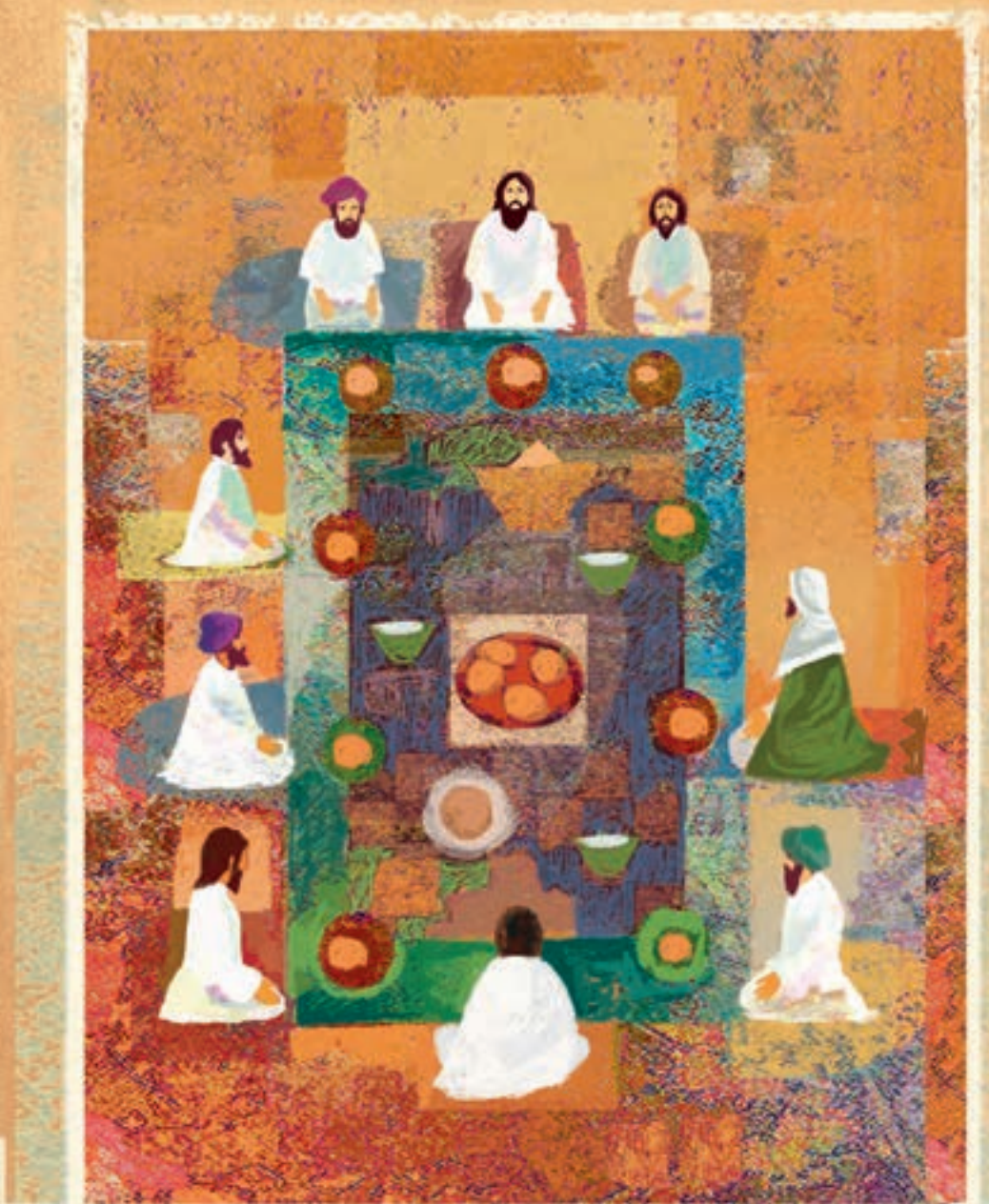

امام رضا (ع) و همراهانش از شهر مدینه به سوی ایران به راه افتادند. پس از هفته‌ها راه رفتن، کاروان امام با خستگی فراوان به نزدیکی شهر مرو^۱ رسید. مردم که از آمدن امام با خبر شده بودند، به استقبال او آمدند و شادی کنان همراه با او وارد شهر شدند. امام پس از ورود به شهر، به خانه‌ای رفتند. همان شب، وقتی خدمتکارها سفره را انداختند و غذا را آوردند، امام به کنار سفره آمد. خدمتکارها گوشه‌ای ایستاده بودند. امام به چهره‌ی^۲ آن‌ها نگاه کرد و فرمود: «چرا ایستاده‌اید؟ مگر شما غذا نمی‌خورید؟» خدمتکارها با تعجب گفتند: «ما خدمتکار هستیم، نمی‌شود که با شما غذا بخوریم.» امام فرمود: «نه، این طور نیست. ما همه بندگان خداهستیم و با هم برابریم. اگر شما غذا نخورید، من هم نمی‌خورم.» خدمتکارها کنار سفره نشستند و برای اولین بار، همراه امام مهربان خود غذا خوردند. آن‌ها هیچ وقت خاطره‌ی آن شب را فراموش نکردند.

دین اسلام، زنان و مردان مسلمان را برادر و خواهر یک دیگر می‌داند و از آن‌ها می‌خواهد باهم مهربان و صمیمی باشند و به هم کمک کنند.

۲- چهره : صورت

۱- شهر مرو: نام یکی از شهرهای قدیمی ایران در نزدیکی خراسان

خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: همه‌ی انسان‌ها برابر آفریده شده‌اند و بهترین انسان‌ها نزد خداوند با تقواترین^۱ آن‌هاست. پیامبر اکرم (ص) فرمود: هر فرد مسلمان نسبت به مسلمان دیگر وظایفی دارد؛ از جمله این‌که:

- ۱- وقتی او را می‌بیند، سلام کند.
- ۲- اگر بیمار شد، به عیادتش برود.
- ۳- اگر او را به مهمانی دعوت کرد، دعوتش را بپذیرد.
- ۴- آن‌چه را برای خود می‌خواهد، برای مسلمان دیگر هم همان را بخواهد و آنچه را برای خود نمی‌خواهد، برای دیگری هم نخواهد.

سخنی از امام صادق (ع)

مسلمانان باهم برادرند. اگر یک برادر گرسنه باشد، آیا برادر دیگر می‌تواند غذای رنگارنگ بخورد؟ یا اگر برادری تشنه باشد، آیا برادر دیگر می‌تواند آب بنوشد؟

۱- با تقواترین : پرهیزکارترین

پاسخ دهید

- ۱- بهترین انسان‌ها نزد خداوند چه کسانی هستند؟
- ۲- دو مورد از وظایف هر مسلمان را نسبت به مسلمان دیگر بنویسید.

کامل کردن عبارت‌ها

- ۱- دین اسلام، زنان و مردان مسلمان را ..... یکدیگر می‌داند.
- ۲- دین اسلام از مسلمانان می‌خواهد باهم ..... باشند.

جست‌وجو در درس

شماره	پیام‌های اصلی درس
۱	
۲	
۳	

جمله‌های زیر را آن طور که می‌خواهی، ادامه بده

۱- من در جشن نیکوکاری .....

.....

.....

.....

.....

.....

۲- زمانی که دوستم از من کمک بخواهد .....

.....

.....

.....

.....

.....

با راهنمایی معلم با دوستانت گفت و گو کن

- ۱- فکر کن که در اتوبوس نشسته‌ای و فرد بیماری ایستاده است، چه می‌کنی؟
- ۲- فکر کن که در صف نانوائی ایستاده‌ای و پیرمرد یا پیرزنی پشت سرتو در صف ایستاده است، چه می‌کنی؟

با راهنمایی معلم انجام بده

دوستان خوب به یکدیگر چه کمکهایی می‌توانند بکنند؟ نظر خود را بنویس و آن را در کلاس بخوان.

فعالیت ویژه

با استفاده از کلمات داده شده، چند جمله‌ی زیبا بنویسید و در کلاس بخوانید.
اسلام، برابر، بندگان خدا، مهربان و صمیمی، کمک

فَعَالِيَّتْ پِيشْنَهَادِي مَعْلَم

Blank writing area with horizontal dotted lines.

آیات زیر را بخوانید و به معنای آن‌ها توجه کنید.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخْوَيْكُمْ...

به درستی که مؤمنان با هم برادر هستند، پس بین برادران خود صلح و آشتی برقرار کنید....

(سوره‌ی حجرات - آیه‌ی ۱۰)

... فَالْفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَاصْبِرْهُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا...

... و خداوند در دل‌های شما مهربانی ایجاد کرد و به لطف خداوند برادر (دینی) یکدیگر شدید....

(سوره‌ی آل عمران - آیه‌ی ۱۰۳)

... وَ أَمْرٌ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمُ...

(ای پیامبر به مردم بگو که)

... مأمور شدم که میان شما به عدالت (برابری) رفتار کنم....

(سوره‌ی شوری - آیه‌ی ۱۵)

تمرین ۱ کلمه‌های زیر را بخوانید.

فَاصِلِحُوا	فَ	اَص	لِ	حُوا
قُلُوبِكُمْ	قُ	لُ	بِ	كُم
فَاَصْبَحْتُمْ	فَ	اَص	بَح	تُمْ
اِخْوَانًا	اِخ	وَ	نًا	
لَاَعْدِلَ	لِ	اَع	دِ	لَ

تمرین ۲ با توجه به معنای آیات زیر، کدام آیه بیانگر برادری و برابری در اسلام است؟ با علامت × مشخص کنید.

□ **إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ...**

به درستی که مؤمنان با هم برادر هستند، پس بین برادران خود صلح و آشتی برقرار کنید....

(سوره‌ی حجرات - آیه‌ی ۱۰)

□ **... إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ.**

به درستی که خداوند پاداش نیکوکاران را از بین نمی‌برد.

(سوره‌ی توبه - آیه‌ی ۱۲۰)

* با مشورت هم جدول حل کنیم .

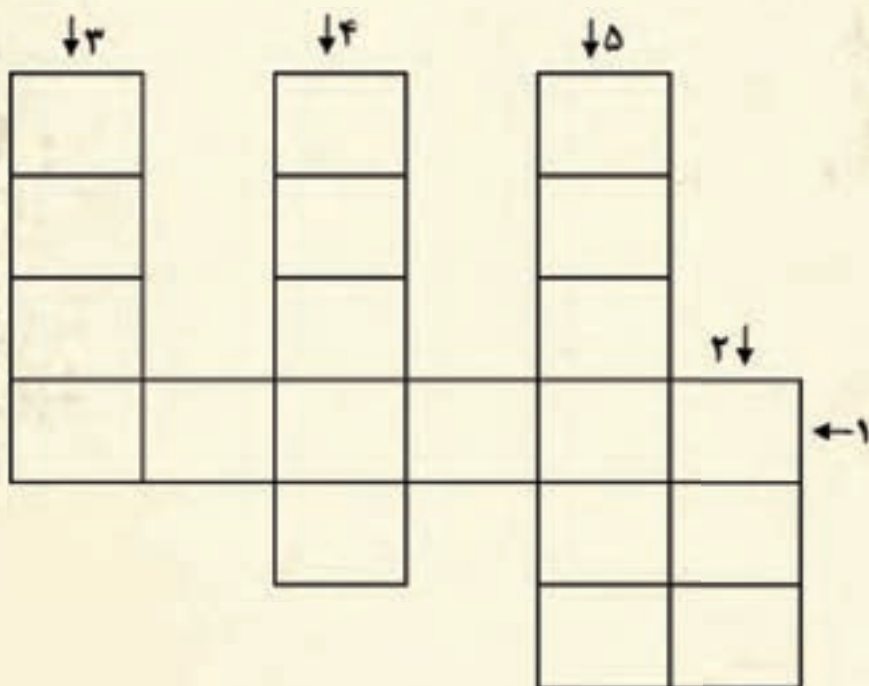
۱- پیامبر(ص) در چه محلی حضرت علی (ع) را به امامت مردم معرفی کرد؟

۲- در دین اسلام به شست و شوی تمام بدن با آداب مخصوص ..... می گویند.

۳- وقتی برای وضو گرفتن آب نداشته باشیم ..... می کنیم.

۴- به با هم فکر کردن چه می گویند ؟

۵- اسلام دین برابری و ..... است.

مناجات

ای خداوند روزی رسان ، تو را به خاطر تمام نعمت‌هایی که به ما دادی، شکر می‌گوییم.
ای خداوند آمرزنده، ما را یاری کن تا کارهای خود را برای خشنودی تو انجام دهیم، تا در
جهان آخرت خوش حال باشیم.

ای خداوند یکتا، به ما کمک کن تا تنها تو را بپرستیم و از راه راست گمراه نشویم.
ای خداوند بخشاینده، ما را یاری کن تا در زندگی همیشه به تو ایمان داشته باشیم و از
پیامبر گرامی خود پیروی کنیم .

ای خداوند هدایت کننده، به ما کمک کن تا با راهنمایی امام و رهبر خود از دین اسلام
محافظت کنیم.

ای خداوند توانا ، ما را یاری کن تا بتوانیم احکام و عبادات اسلامی را به خوبی یاد بگیریم
و به آن‌ها عمل کنیم.

ای خداوند دانا ، به ما آگاهی بده تا در تصمیم گیری‌های مهم زندگی با افراد آگاه و با
ایمان مشورت کنیم.

ای خداوند مهربان ، ما را یاری کن تا همیشه با مسلمانان دیگر مهربان و صمیمی باشیم.
ای خداوند بزرگ ، از تو می‌خواهیم به ما کمک کنی تا قرآن کریم، همیشه سرمشق
زندگی ما باشد.

